

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2022-728

2.9.2022

KLP Skadeforsikring AS

Ansvar

Styreansvar – idømte sakskostnader – forsettlig fremkalt forsikringstilfelle? – fal. § 4-9.

Flere av aksjonærene i et firma begjærte midlertidig forføyning for å hindre at styrelederen (sikrede) traff beslutninger i en granskingssak på vegne av firmaet, inntil generalforsamling var avholdt og en stedsfortreder i granskningssaken var valgt. Begjæringen ble tatt til følge, og sikrede ble ilagt motpartens sakskostnader. Sikrede søkte sakskostnadene dekket under styreansvarsforsikringen. Selskapet avslo kravet og anførte at forsikringstilfellet var forsettlig fremkalt og derfor unntatt jf. forsikringsvilkårene og fal. § 4-9. Selskapet anførte at grunnlaget for kravet om midlertidig forføyning var at sikrede som styreleder unnlot å innkalle til generalforsamling, etter henholdsvis asl. §§ 5-6 og 18-1. Sikredes unnlatelse av å innkalle generalforsamlingen var en forsettlig handling etter begge disse bestemmelsene. Sikrede avviste at det forelå en plikt å kalle inn generalforsamlingen og anførte at det derfor ikke forelå brudd på aksjelovens bestemmelser. Forsikringstilfellet var derfor ikke fremkalt forsettlig. Videre anførte sikrede at den midlertidig forføyningen var avsagt på sviktende rettslig grunnlag. Nemnda kom til at unntaket for "krav som sikrede selv har forårsaket ved forsett, eller der sikrede forsettlig har overtrådt lov eller forskrift", var i strid med fal. § 4-9. Nemnda kom videre til at selskapet ikke hadde sannsynliggjort at sikrede hadde opptrådt forsettlig mht. ansvaret for sakskostnadene.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 37 575 eks. mva.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for ilagte sakskostnader under styreansvarsforsikringen og spørsmålet om selskapet er uten ansvar fordi forsikringstilfellet er forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9 første ledd.

Forsikringstaker er et firma som har styreansvarsforsikring med følgende dekning:

4 Hva forsikringen omfatter

Forsikringen omfatter sikredes rettslige erstatningsansvar for ren formuesskade som sikrede kan pådra seg i egenskap av sin styrefunksjon.

Med ren formuesskade forstås økonomisk tap som ikke er oppstått som følge av skade på person eller ting, herunder fare for skade som ikke er inntruffet.

I pkt. 5 e) er det gjort unntak for:

krav som følger av skade som sikrede selv har forårsaket ved forsett, eller der den forsikrede forsettlig har overtrådt lov eller forskrift.

Aksjonærene i firmaet var delt inn i to fraksjoner etter de to opprinnelige stifterne av selskapet, henholdsvis "A-grenen" og "B-grenen".

Ti aksjonærer tilhørende "A-grenen", inkludert sikrede, fremsatte en granskningsbegjæring for tingretten våren 2021. Begjæringen ble avslått 2.7.21.

Det ble avholdt ordinær generalforsamling i firmaet 31.8.21, parallelt med begjæringen om granskning. Sikrede ble valgt til styreleder etter loddtrekning, jf. aksjeloven (asl.) § 5-17 annet ledd.

Representanter for "B-grenen" krevde 1.9.21 at det ble avholdt ny generalforsamling, jf. asl. § 5-6 annet ledd, under henvisning til at sikrede etter valget var blitt saksøker og ankende part i en sak mot firmaet hun også var styreleder i.

Under styremøtet 1.10.21 ble det fattet vedtak om at "*(Firmaet) vil ikke bruke ressurser på å motsette seg en granskning*". Videre ble det etter avstemning i styret fattet vedtak om å ikke etterkomme aksjonærenes krav om ekstraordinær generalforsamling, samt at generalforsamlingen ikke skulle innkalles til valg av stedfortreder. Det var sikredes dobbeltstemme som ble avgjørende i begge disse avstemningene. Sikrede hadde for øvrig engasjert ny advokat, og det ble inngitt en særbemerkning i protokollen om at dette var gjort uten forankring i styret, i strid med asl. § 6-25.

Representanter for "B-grenen" innga samme dag som styremøtet ble avholdt begjæring til tingretten for å kalle inn til generalforsamling, jf. asl. § 5-9. Det ble også begjært midlertid forføyning for å hindre at sikrede traff beslutninger i granskningssaken på vegne av firmaet inntil generalforsamling ble avholdt, og en stedfortreder i granskningssaken valgt. Begjæringen om midlertidig forføyning ble tatt til følge, og sikrede ble ilagt motpartens sakskostnader i denne forbindelse, totalt kr 37 575 eks. mva.

Sikrede søkte 20.10.21 erstatning for saksomkostninger og følgende kostnader til muntlige forhandlinger, under styreansvarsforsikringen.

Selskapet avsto erstatning 25.10.21 under henvisning til unntaket i vilkårenes pkt. 5 bokstav e) og viste til at forsikringen ikke omfatter "*krav som følger av skade som sikrede selv har forårsaket ved forsett, eller der den forsikrede forsettlig har overtrådt lov eller forskrift*". Videre anførte selskapet å være uten ansvar som følge av at forsikringstilfellet var forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9 første ledd.

Sikrede krever dekning for ilagte saksomkostninger og avviser at sikrede forsettlig har fremkalt forsikringstilfellet.

Saksomkostningene ble idømt i en sak om midlertidig forføyning, og kjennelsen ble avsagt uten at sikrede fikk varsel eller anledning til å uttale seg.

I en sak om granskning har firmaet etter asl. § 5-26 annet ledd "anledning til å uttale seg", men er ellers ikke part i saken. Når firmaet ikke har partsstilling, kan heller ikke styrets leder på vegne av firmaet "foreta prosesshandlinger" eller "erkjenne kravet". Spørsmålet om et krav om granskning skal tas til følge eller ikke, beror utelukkende på rettens vurdering av om det foreligger "saklig grunn". Firmaet ved styrets leder kunne ha avgitt en uttalelse, men denne ville verken ha vært avgjørende eller bindende for rettens vurdering. Sikrede hadde for øvrig instruert firmaets prosessfullmektig om at firmaet ikke ønsket å inngi bemerkninger til retten.

Kjennelsen var på bakgrunn av dette rettslig sett uten mening. Det forelå verken krav eller sikringsgrunn, og begjæringen skulle derfor ikke ha vært tatt til følge.

Et krav om granskning etter asl. § 5-25 annet ledd er ikke en "rettsak mellom firmaet og styret eller enkelte av styrets medlemmer". Tingretten avgjør om krav til granskning har "saklig grunn".

Det er ikke et rettslig krav som foreligger til avgjørelse, og firmaet er slik sett ikke motpart, verken formelt eller reelt. Sikrede hadde ikke rettslig anledning til å foreta prosesshandlinger eller erkjenne kravet på vegne av firmaet.

Når det ikke var noen rettsak mellom firmaet og styret eller enkelte av styrets medlemmer, var det heller ingen plikt for styret til å innkalle generalforsamlingen til valg av stedfortreder etter asl. § 18-1.

Sikrede ble i ordinær generalforsamling 31.8.21 valgt til styreleder, med en funksjonstid på to år, jf. asl. § 6-6 første ledd og vedtektenes § 6. Den rettslige konsekvensen av at styrets leder er valgt for to år, er at valg av styreleder før funksjonstiden er ute, ikke er et angitt "emne" som aksjeloven gir krav på å få behandlet. Styrets leder var med andre ord ikke på valg.

Krav om innkalling til generalforsamling ble fremsatt allerede dagen etter generalforsamlingen og fremstår derfor i realiteten å være en omkamp etter en loddtrekning som rekvirentene hadde tapt. Når det ikke forelå et "emne" som rekvirentene etter aksjeloven har krav på å få behandlet, forelå det heller ingen plikt for styret til å innkalle til generalforsamling. Sikrede har derfor heller ikke overtrådt bestemmelsen i asl. § 5-6.

Selskapet avviser ansvar og anfører at vilkårene har unntak for krav som sikrede selv har forårsaket ved forsett, eller der sikrede forsettlig har overtrådt lov eller forskrift. Selskapet er dessuten uten ansvar for forsikringstilfeller som er forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9 første ledd.

Grunnlaget for kravet om midlertidig forføyning er at sikrede som styreleder unnlot å innkalle til generalforsamling, etter henholdsvis asl. §§ 5-6 og 18-1.

Asl. § 18-1 stiller krav om at når det foreligger "rettssak" mellom "firmaet og styret eller enkelte av styrets medlemmer, skal styre innkalle generalforsamlingen for valg av én eller flere personer som skal opptre for firmaet under saken".

Styret plikter for øvrig å kalle inn til, og avholde, ekstraordinær generalforsamling når "aksjeeiere som representerer minst en tidel av aksjekapitalen, skriftlig krever det for å få behandlet et bestemt angitt emne", jf. asl. § 5-6 annet ledd.

Sikredes unnlatelse av å innkalle til generalforsamlingen er en forsettlig handling etter begge disse bestemmelsene. I alle tilfeller var det mer enn uaktsomt av sikrede å ikke undersøke relevant rettslig grunnlag for begjæringen, alternativt søke juridisk bistand, dersom hun ikke forstod hva begjæringen innebar eller hvilke konsekvenser hennes stemmegivning kunne medføre. En eventuell rettsvillfarelse på sikredes side var ikke aktsom og dermed ikke unnskyldelig.

Sikrede anfører at kjennelsen er avsagt på sviktende rettslig grunnlag, men kjennelsen er ikke angrepet rettslig og forutsettes derfor å være rettskraftig.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er ansvarlig for sikredes sakskostnader under styreansvarsforsikringen.

Partene synes å være enige om at de ilagte saksomkostningene i utgangspunktet er en formueskade sikrede har ansvar for, og at dette ansvaret er pådratt i egenskap av vervet som styreformann.

Selskapet anfører at det ikke ansvarlig pga. unntaket i vilkårenes pkt. 5 bokstav e):

Forsikringen gjelder ikke for:

...

krav som følger av skade som sikrede selv har forårsaket ved forsett, eller der den forsikrede forsettlig har overtrådt lov eller forskrift.

Klausulen må sees i sammenheng med fal. § 4-9 om sikredes forsettlig fremkallelse av forsikringstilfellet:

Har sikrede forsettlig fremkalt forsikringstilfellet, er selskapet ikke ansvarlig. Er det ikke utvist svik, kan selskapet likevel pålegges delvis ansvar. § 4-12 gjelder i så fall tilsvarende.

Bestemmelsen er preseptorisk til fordel for sikrede. Selskapet kan derfor ikke begrense sitt ansvar i vilkårene utover det som følger av bestemmelsen, jf. blant annet FSN 4921 og FinKN 2020-377.

Det avgjørende etter fal. § 4-9 er at sikrede forsettlig fremkaller "forsikringstilfellet", dvs. formueskaden, eller ansvaret for sakskostnadene. Det er ikke uten videre tilstrekkelig at sikrede forsettlig overtrer en lov eller forskrift. Spørsmålet er derfor om sikrede her forsettlig har voldt ansvar for sakskostnadene. Forsett betyr at man bevisst fremkaller en skade, eller at man med overveiende sannsynlighet må regne med at skaden vil inntreffe, jf. bl.a. NOU 1987:24 s. 100 og 2020-324 og FinKN 2014-487. Nemnda forstår situasjonen slik at den ansvarsbetingende handlingen er sikredes stemmegivning på styremøte 1.10.21, hvor det blant annet ble fattet vedtak om å ikke avholde ny generalforsamling, eller innkalle generalforsamlingen til valg av stedfortreder. Selskapet anfører at dette var i strid med asl. §§ 5-6 annet ledd og 18-1. Spørsmålet er imidlertid om sikrede bevisst fremkalte eller med stor grad av sannsynlighet måtte regne med ansvar for sakskostnadene.

Det er ikke fremlagt opplysninger som tilsier at sikrede var klar over at hennes stemmegivning var i strid med bestemmelser i aksjeloven, eksempelvis ved at sikrede i forkant av styremøtet hadde mottatt juridisk rådgivning eller lignende. Selskapet anfører at hun burde ha sjekket, og at hun var mer enn uaktsom når hun ikke gjorde det, men dette betyr ikke at hun mente det var sannsynlig at hennes handling ville påføre henne ansvar for sakskostnadene. Nemnda finner derfor ingen holdepunkter for at sikrede var klar over at hun stemte på en måte som sannsynligvis kunne føre til ansvar. Selv om det var i strid med bestemmelser i aksjeloven ikke å avholde generalforsamling eller innkalle generalforsamlingen, er det ikke sannsynliggjort at sikrede har opptrådt forsettlig mht. ansvaret for sakskostnadene.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Sikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Vibeke Stiansen (selskapsrepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).